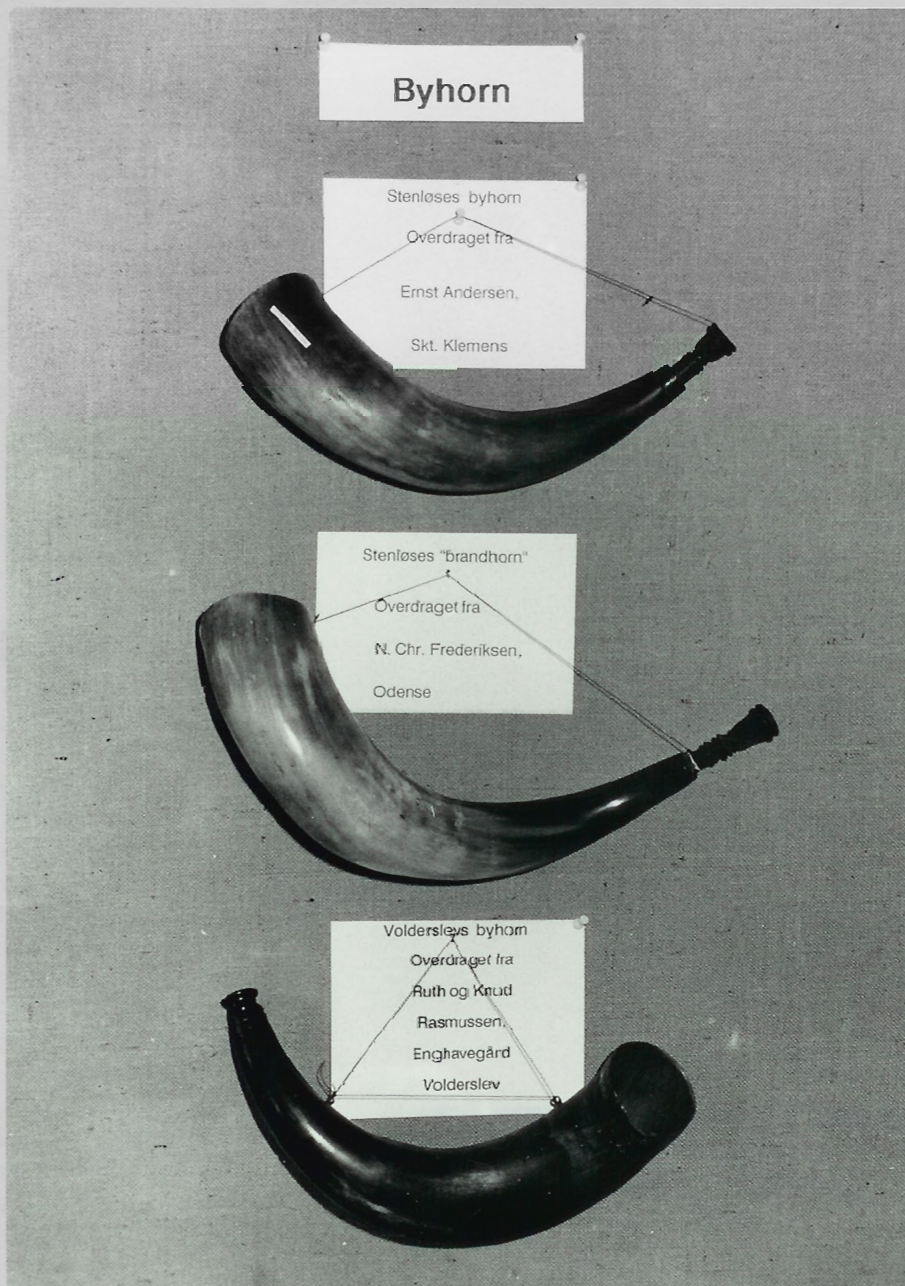

Marts 1992

Nyt fra Stenløse Sogns

Lokalhistoriske Forening og Arkiv

Løssalgspris: 35 kr

Henvendelse: Lokalhistorisk Arkiv adr. Skt. Klemensskolen, Dahlsvej 1 st. 5260 Odense S tlf. 66 15 01 81

Lidt posthistorie fra Sankt Klemens.

I dag fører vort postkontor en hensygnende tilværelse for enden af disken i Brød- og Nærbutikken på Kildebakken. Sådan har det ikke altid været. Faktisk er den lokale posthistorie ret så interessant.

Så hvorfor ikke lave en lille lokalhistorisk samling om posten i Sct. Klemens? Den har været og er endnu en vital kommunikationsform for vort samfund.

Der må ligge en del materiale rundt omkring, som for eksempel breve fra kommunkontoret, sygekassen og gulnede kæresterbreve. Her er lidt fakta, som der kan bygges videre på, hvis man har lyst. God fornøjelse!!

Før 1906 skete postbefordring til og fra Sankt Klemens med en "sandsynligvis privat ejet postdiligence", hvis rute var Odense - Nr. Broby - Fåborg. Posten blev omladet ved Bellingebro, idet hovedruten Odense - Fåborg gik ad Fåborgvej over Lettebækvej med passage af åen ved Bellingebro.

Den 3. oktober 1906 blev jernbanen Odense - Nr. Broby - Fåborg taget i brug. Den blev nedlagt den 22. maj 1954.

1. november 1906 blev der oprettet et brevsamlingssted med udvidede forretninger benævnt St. Klemens på jernbanestationen underlagt Odense Postkontor; men med selvstændig postadresse. Postekspeditøren var altid stationsforstanderen. Det vil sige Harriet og Ernst Andersens moder "Marie Stations" og siden "Fru Andersen herself".

Samme dag fik St. Klemens sit eget poststempel benævnt "Stjernestempel" jvf. midterfeltet. Stemplet var kun i brug fra 1906 til omkring 1908 og er ret sjældent.

1. maj 1907 blev brevsamlingsstedet benævnt jernbanebrevsamlingssted med selvstændig postadresse. 1. oktober 1907 blev St. Klemens omdøbt til postekspedition. 8. marts 1939 blev St. Klemens benævnt Sankt Klemens, der senere fik postnummer 5691.

Fra 1908 til maj 1971 blev der anvendt 3 forskellige stempler af typen "bro", dvs. de to vandrette linier danner en bro mellem stemplets sider.

16. november 1970 blev postekspeditionen omdannet til en indleveringspostekspedition med adresse 5260 Hjallesø for endelig den 10. december 1979 at blive underlagt postkontoret i Hjallesø med betegnelsen 5260 Odense S.

Fra maj 1971 anvendtes stempler af typen "Parantes". Indtil juni 1977 med indskriften HJALLESE og i parantes (SANKT KLEMENS) og fra juni 1977 med indskriften ODENSE S og i parantes (SANKT KLEMENS).

Efter at jernbanen blev nedlagt flyttedes ekspeditionen til egne lokaler på Stenløsevej 337, hvor Fru Andersen og hendes mand stadig bor. I en tid efter Fru Andersens afgang blev ekspeditionen bestyret på fortræffelig vis af Alice Pedersen. Når der var rigtig travlt, var der op til tre ekspedienter.

Siden flyttede ekspeditionen til den daværende døgnkiosk på Kildebakken. Derfra til tankstationen Stenløsevej 333 og er nu atter tilbage på Kildebakken for enden af disken i Brød- og Nærbutikken. Ak ja. Det skal dog lige pointeres, at servicen er helt i top, når der ellers er åbent.

Sic transit gloria mundi!*

P. Moreau

*"Således forgår verdens herligheder"

BERETNING

Den 10. april 1991 blev Stenløse Sogns Lokalhistoriske Forening og Arkiv stiftet ved et møde her på Skt. Klemensskolen. (Det er jo kun ca. 10 måneder siden, så det er lige knap en årsberetning). Der var mødt ca. 35 personer, så allerede den aften blev det klart, at der var interesse for sagen. Bent Ødegaard fra Højby Lokalhistoriske Arkiv fortalte os, hvordan sådan noget kunne gribes an, og inden mødet sluttede, var foreningen en realitet, og en bestyrelse blev valgt, og på det første bestyrelsesmøde kort efter blev der foretaget konstituering.

Derefter skulle vi i gang med det praktiske arbejde såsom at gøre opmærksom på foreningens eksistens rundt om i sognet og hverve medlemmer. Ligeså skulle vi indmeldes i diverse organisationer, som skulle godkende vedtægter m.v.

Foråret og sommeren gik med mange praktiske ting. D. 27. august blev der afholdt et arrangement, hvortil vi var meget spændte på fremmødet. Der kom ca. 60 personer til forevisning af den gamle sognefilm; efter kaffepausen opfordrede bestyrelsen medlemmerne til at deltage i diverse arbejdsgrupper med emner som: Gamle beretninger fra sognet, billedtydning, arkivering o.s.v. Nogle af grupperne er kommet i gang, men der er stadig mange ting at tage fat på.

Vi fik en aftale med skolen om at benytte et lokale til arkiv og den 5. oktober holdt vi indvielse. Mange timers arbejde var gået forud, men det lykkedes at blive færdig, så vi kunne præsentere lokalet med en udstilling af gamle billeder, bøger og avisudklip fra forskellige steder i sognet.

Rådmand Søren Møller holdt invielsestalen, mange gæster havde ordet, og vi modtog mange gaver til arkivet. Nu er vi så i gang og håber at hele sognets befolkning fremover vil komme i arkivet og støtte det.

Tak!

Ellen Johansen

Generalforsamling

Foreningen afholdt generalforsamling den 5. febr. i forbindelse med Torben Lindegaard Jensens foredrag. Der var mødt 45 medlemmer frem. Bestyrelsen fortsatte næsten uændret, idet Otto Johansen ønskede at udtræde. Foreningen takker ham for det veludførte kassererarbejde. Derefter genvalgtes Jens Uldall og nyvalgtes Kund Lund til bestyrelsen. Desuden valgtes Ruth Rasmussen, Volderslev og Knud Erik Rasmussen, Volderslev som bestyrelsessuppleanter. Som revisorer fortsætter Ewald Kjær og E. Bech Sørensen, ligesom Åge Trommer fortsætter som revisorsuppleant.

Kontingent for 1992

Bladet er vedlagt et girokort til indbetaling af kontingent for 1992 dvs. 50 kr. for par og 30 kr for enkeltmedlemmer. Kontingentet bedes indbetalt senest 1. maj.

Kildebakken 40 år

I 1952 begyndte man indflytning i husene på Kildebakken, bygget af Ernst Andersen. De første der flyttede ind var Valdemar Rasmussens, som har boet der indtil for kort tid siden. I dag er der kun Inger og Otto Knudsen samt Paula Nielsen tilbage af de oprindelige beboere, men hvis man nøjes med at gå 35 år bag ud, er der 7 familier tilbage, jvf. de oplysninger som Gudrun og Svend Nielsen har bidraget med. Vi takker for hjælpen.

Gadens udseende har ændret sig, selv om de oprindelige japanske kirsebærtræer springer ud hvert forår. Fortovene er blevet belagt med fliser i stedet for den oprindelige grusbelægning, der stadig ses på Møllebakken. Vejen er blevet lukket ud imod Stenløsevej. Da det skete, var der vrede på bakkerne ved Stenløsevej - men Kildebakkens beboere havde vist nok grund til ikke at være så kedede af det, fordi de havde forretninger i begge ender af vejen, og det gav en del kørsel med varer til ismejeri og købmand.

I øvrigt har der været flere butikker:

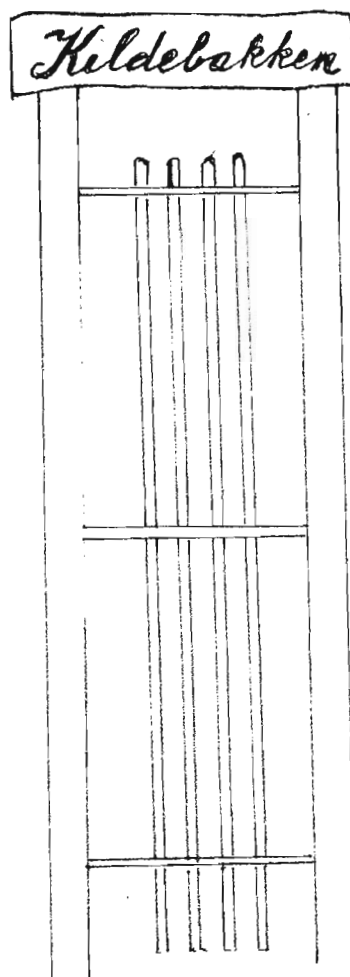
Ismejeriet på hjørnet af Svendstrupvej blev i flere generationer drevet af familien Hansen.

Døgnkiosken startede som bageri ejet af Stefan. Baron. Senere er den blevet til dagens døgnkiosk Købmandsforretningen i nr. 22 øverst på bakken ved Stenløsevej blev drevet af familien Dirksen, som stadig bor i huset.

Viktualieforretningen i nr. 21 også ved Stenløsevej blev senere afløst af en pølsebod og ishushus, som nu er væk.

En nøjere granskning af disse forretningers ejere, begyndelses- og slutår venter på det specielle gruppearbejde omkring Stenløse Sogns forretninger.

En gang var der ca. 30 børn, i dag er der en 3-4 stykker, alt efter hvor man lægger snittet op i mod teenageårene.

En initiativgruppe blandt beboerne på bakken har besluttet at fejre 40-års jubilæum den 7. august, og i den forbindelse har man sendt de gamle unikke vejskilte til reparation og genopmaling. De vil komme på plads i løbet af foråret.

Lokalhistorisk Forening ønsker tillykke med jubilæet.

Jørgen Tølløse

PS. Odense kommunes beskæftigelsesafdeling er blevet forespurgt, om det ikke var noget for dem at male de øvrige gaders vejskilte op. Men desværre lod det sig ikke gøre.

Byhorn

I mange historiebøger for skoleelever er indgået beretninger om byhornet, der kaldte til bystævne, til ildebrand eller til samling af byherdens kvæg. Arkivet er nu i besiddelse af tre byhorn fra sognet. Efter aftale med museumsleder Jens Grandt Nielsen deponeres de fremover i Lokalhistorisk Arkiv på Skt. Klemenssskolen.

Ved indvielsen af Lokalhistorisk Arkiv overrakte Ruth Rasmussen, Volderslev på familiens vegne Volderslev Byhorn til arkivet. Få dage efter indvielsen overrakte pensioneret tømrermester Ernst Andersen byhornet fra Stenløse By ledsaget af det brev, som er aftrykt andetsteds.

Umiddelbart efter nytår kom Julius Berg med det andet byhorn fra Stenløse. Hornet har i en årrække været opbevaret af pensioneret politiassistent N. Christian Frederiksen, som havde fået det fra købmand Dupont.

Men hvad er et byhorn, og hvad er det blevet brugt til? Odense Centralbibliotek har fremskaffet de bøger, som de følgende bemærkninger er baseret på. Det er karakteristisk, at det altsammen er skrevet i 1920'erne og 30'erne af folke-mindeforskerne August F. Schmidt og Anders Uhrskov.

Af den litteratur fremgår det, at byhorn ikke har været udbredt over hele landet, som det også ses af kortet over udbredelsen af byhorn i Danmark. Det kan også ses, at Stenløse Sogn har ligget i et udkantområde for byhorn jvf. den massive udbredelse på Nordfyn og manglen på byhorn på Sydfyn. På side 154 i bogen "Oldermand og Bystævne" findes en fortegnelse over byhorn i de fynske landsbyer. Af vore nabobyer nævnes bl.a.: Hjallesø, Sanderum, Over Holluf, Allerup, Dømmestrup og Højby. Der nævnes ingen af Stenløse Sogns gamle landsbyer.

Af artiklerne fremgår det, at byhornene i tidligere tider har været brugt til flere ting. De fleste steder har oldermanden brugt hornet til at kalde gårdmændene sammen, når man skulle drøfte fælles anliggender, f.eks. hvornår gærderne om markerne skulle sættes om foråret eller sløjfes efter høst. I forbindelse med disse møder har man haft nogle straffebestemmelser blandt andet for de medlemmer, der mødte for sent, men det er en anden historie.

Hornene har ikke kunnet frembringe forskellige toner, men den tone de gav fra sig har til gengæld været kraftig. For hornet har også været brugt til at alarmere landsbyen med ved ildebrand.

Nogle steder har man brugt at indgravere årstal og initialer for de forskellige oldermænd. Sådanne indgravninger findes ikke på noget af de tre horn fra Stenløse Sogn.

Hornet fra Volderslev er fra en ko/okse. Det er udvendig målt ca. 50 cm langt. Åbningen er på den længste led 10 cm. Det er udstyret med et mundstykke til at blæse i, men hornet er så udtørret og sprukket ved mundstykket, at der ikke kan blæses i det. Der findes ingen initialer eller årstal indgraveret i hornet. Hornet opbevaredes indtil dets aflevering til arkivet hos Knud Rasmussen, Enghavegård i Volderslev, som har overtaget det fra Jørgen Jensen, som havde det fra sin far Johannes Jensen, Volderslev.

Det horn fra Stenløse, som Ernst Andersen afleverede, er fra en ko/okse. Det er ca. 45 cm langt. Åbningen er på den længste led 8,5 cm. Det er udstyret med mundstykke til at blæse i. Der findes ingen initialer eller årstal indgraveret i hornet, som iøvrigt er blankt og glat i overfladen. Se iøvrigt Ernst Andersens følgeskrivelse, der også fortæller om brugen af hornet.

Det horn som Julius Berg afleverede er fra en ko/okse.

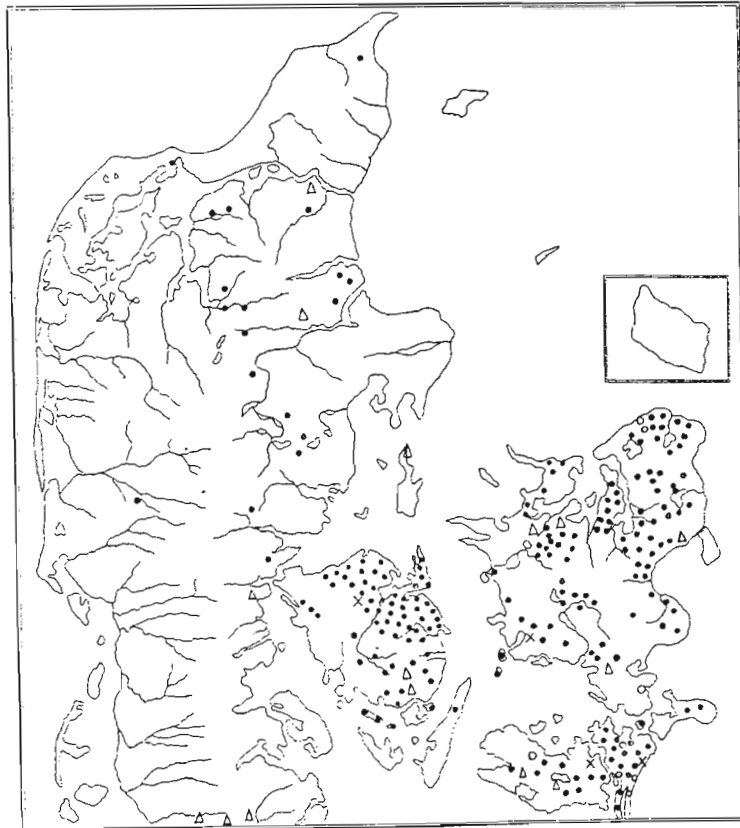
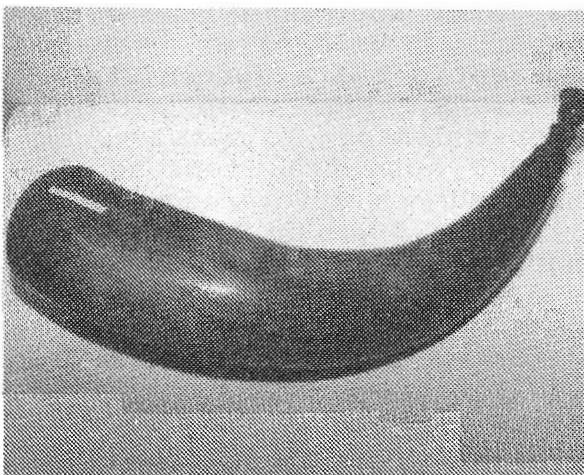
Det er ca. 55 cm langt. Åbningen er på den længste led 9 cm. Det er udstyret med mundstykke til at blæse i. Der findes ingen initialer eller årstal indgraveret i hornet, som iøvrigt er blankt og glat i overfladen.

Endnu har vi ikke andre oplysninger end de ovennævnte om hornenes brug, men såfremt nogen har hørt noget, vil vi gerne have disse oplysninger.

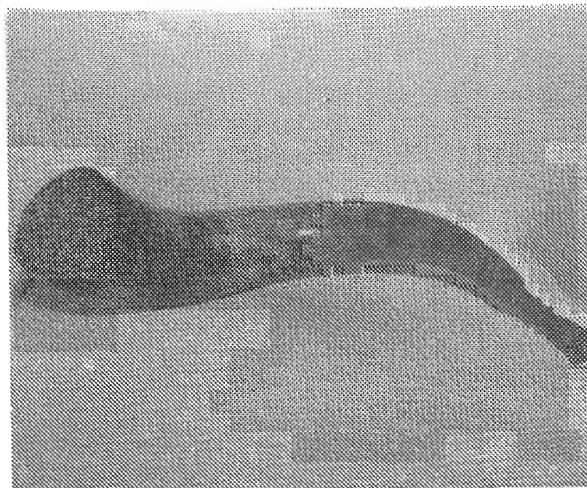
Såvidt det vides, har der ikke været noget byhorn i Svenstrup. Men hvis nogen ved noget, modtager vi også med glæde oplysninger om det eller andre oplysninger fra gamle dage i sognet, idet vores opgave er at være arkiv for informationer på papir, film, dias, lydbånd eller videobånd for nu at tage den moderne tid med, men egentlige museumsgenstande er vi, og skal vi være tilbageholdende overfor. Men disse tre horn hører til i lokalsamfundet og altså i dette tilfælde Lokalhistorisk Arkiv.

Litteratur

1. August F. Schmidt: Oldemand og Bystævne. Århus 1935 (side 143 ff.)
2. Anders Uhrskov: Dagligt liv. København 1924 (De gamle byhorn side 7-20)
3. Fynsk Hjemstavn 1929 side 162.

Klokke \triangle . Horn \bullet . Horn af Kobber \times . Horn af Træ \square .

På tur i Fyns natur - en handskerumsbog

Fyns Amt har udgivet bogen: **På tur i Fyns natur**. Den koster 102,50 kr. Den er lige til at lægge i handskerummet og så køre ud i den fynske natur og følge turforslagene med div forklaringer eller følge margueriteruten, som også er markeret. God tur.

Til Stenløse Sogns Lokalhistoriske Forening.

Ved overlevering af Stenløse Byhorn til Stenløse Sogns Lokalhistoriske Forening går mine tanker tilbage til årene først i tyverne, hvor jeg første gang prøvede at blæse i hornet. Jeg var da ca. 5 år. Mine forældre kom sammen med købmandsparret Maren og Jens Peter Hansen (kaldet Jens-købmand), derfor var jeg nytårsaften samme sted som hornet. Duponts boede Stenløse Bygade 25, Matrikel nr. 3a.

Deres datter Bertha har mange gange fortalt, at hendes far hver nytårsaften blæste i hornet. Det har sikkert oprindeligt været brugt til at vække beboerne ved brand i sognet (ligesom der blev ringet med kirkeklokken af samme årsag). Huset var Stenløses første skole (se bogen "Degnestol og Skolebænk" af Pastor O. Balslev).

Efter Maren og J. P. Hansens død overtog datteren Bertha og hendes mand forretningen (Dupont var fra Fredericia). Han arbejdede en tid på Dalum Papirfabrik, indtil de fik forretningen. Samtidig gik han rundt med sin trækvogn og samlede æg. Dupont var i mange år en god, men streng formand for vort forsamlingshus. Han var en stor kortspiller og med i flere klubber.

Fra midt i halvtredserne og til de døde kom jeg ofte i butikken. Der stod en slags sladrebank hvor der også var mulighed for at få en øl.

Vedrørende Byhornet ved jeg ikke, om det var en gave til mig eller det blot var til opbevaring, men jeg modtog det da nogle år før de døde. Jeg er glad for at det nu har fået en plads for fremtiden. Det hævdes at der findes et horn mere (i Odense) hos nogle, der har fået det foræret.

Ægtefællerne døde i vinteren 1970-71 med tre måneders mellemrum. I det gamle købmandshjem var der mange gode ting, som ved boets opløsning fordeltes til venner og bekendte uden tilknytning til lokalområdet.

Købmandsgården (altså den gamle skole) eksisterer på et gammelt billede fra 1906, som jeg er så heldig at have hængende i min stue. Jeg fik det for et symbolsk beløb til slik til den tidligere ejers børnebørn.

Ernst Andersen

Menighedsrådets protokol over valghandlinger 1903 til 1984

Ved lokalarkivets indvielse i begyndelsen af oktober 1991 skænkede Stenløse menighedsråd en kopi af Protokollen for Valgbestyrelser 1903 - 1984. Protokollen dækker således alle de år, hvor vi har haft valg til menighedsråd.

Forrest i denne protokol findes en "Vejledning til Foretagelse af Valg til Menighedsraad." Denne vejlednings afsnit II omhandler "Betingelser for Valgret." Da der i 1992 skal være valg til menighedsråd, kunne det være interessant at se på, hvilke betingelser der blev stillet i 1903:

1. inden 1. januar er fyldt 25 år,
2. siden 31. august 1902 har haft Bopæl i Sognet eller Sognedistriktet,
3. ikke ved Dom er funden skyldig i en i den offentlige Mening vanærende Handling, for hvilken han ikke har modtaget Æresoprejsning,
4. ikke vitterlig har ført et Levned, der i det almindelige Omdømme vækker Forargelse (bevislig Drukkenskab, Erhverv ved Utugt eller lignende)
5. findes optaget på Valglisten i Henhold til egenhændig derom fremsat Begæring

En valgbestyrelse blev dannet. Medlemmer var tre af sognets betydeligste mænd: pastor Christensen, lærer Teglbjærg, og gårdejer, sognerådsmedlem Jens Sørensen af Volderslev. Det første møde i valgbestyrelsen blev afholdt den 19. september 1903 i Stenløse præstegård. Det første valg til menighedsråd i Stenløse skulle forberedes. Rådet skulle bestå af fire valgte medlemmer foruden sognepræsten samt to suppleanter.

De to sidste søndage i august var den lovbestemte bekendtgørelse om anmeldelse til valglisten blevet oplæst fra prædikestolen i Stenløse Kirke.

Resultatet heraf var, at der indkom 113 begæringer om optagelse på valglisten. På mødet blev alle begæringerne gennemgået for at se, om de opfyldte de fem forannævnte betingelser. De 112 blev antaget, 1 blev henvist til nærmere oplysning om alder.

På møde den 27. september blev valglisten udarbejdet og underskrevet, hvorefter den blev fremlagt til almindelig eftersyn i Stenløse skole fra 1. til 15. oktober. 29. november vedtages det på møde, at det første valg til menighedsråd skal finde sted fredag den 18. december 1903 kl. 1 til 4 i Stenløse skole. Den 15. december var der indleveret 4 lister: A - B - C - D. Ved valget blev der afgivet 54 stemmer af 112 vælgere.

Resultatet blev følgende:

Listerne A og B hver 16 stemmer, Liste C 5 stemmer og liste D 17 stemmer.

Valgt blev:

1. Væver Hans Christensen, Volderslev
2. Gårdejer Lars Pedersen, Volderslev
3. Gårdejer P. Olsens husholderske, Margrethe Petersen, Stenløse
4. Gårdejer Rasmus Hansen, Risenslund

Til suppleanter valgtes:

1. Gårdejer Christen Madsen, Svenstrup
2. Snedker Lars Christoffersen (Valgt ved lodtrækning)

Valgbestyrelsen sendte flg. indberetning gennem provsten til ministeriet:

På valglisten	112
hvoraf mandkjøn.....	64
hvoraf kvindekjøn.....	48

Deraf afgav stemmer	54
hvoraf mandkjøn.....	40
hvoraf kvindekjøn.....	14

I 1912 samledes valgbestyrelsen atter, samme procedure som i 1903 blev fulgt, men da der kun var indgivet een liste, bortfaldt valget den 25. november 1912.

Siden 1903 er der valgt menighedsråd 18 gange, men hver

eneste gang er der kun indkommet een liste, hvorfor selve valgbehandlingen altid er bortfaldet.

I 1920 blev der for første gang afholdt prøvevalg, det vi i dag kender som orienterings- og opstillingsmøde.

Ved første øjekast ser det ud, som om protokollen kun indeholder lister med navne, men når man tager sig tid til at læse listen, opdager man, at hele sognets udvikling faktisk kan aflæses her. Normalt er der valg hver 4. år. Men af en eller anden grund var der valg igen allerede i 1922. Måske kan det have noget med genforeningen i 1920 at gøre.

Vi kan også se, når der er sket præsteskitte. I 1934 var provst Vested i valgbestyrelsen, den 21. september 1938 er protokollen underskrevet af pastor A. Chr. Larsen. Mange husker, at pastor Balslev tiltrådte som sognepræst i 1938, men først i 1949 holdt valgbestyrelsen atter møde under ledelse af formanden, pastor Balslev - og nyt valg til menighedsrådet fandt først sted i 1953.

En verdenskrig stillede sig hindrende i vejen for frie valg, så det menighedsråd, der blev valgt i 1938, fik en lang "embedsperiode" - nemlig helt til 1953.

Pastor Balslev markerede dette på sin egen stilfærdige måde ved at lade en halv side stå blank.

I de mellemliggende år kan vi se, at der er sket en stor udvikling i sognet, idet rådet nu kom til at bestå af 7 valgte medlemmer mod tidligere 4. Størrelsen af menighedsrådet afhænger af indbyggertallet i sognet. Medlemmerne bor nu også på Kildebakken og Møllebakken - et helt nyt kvarter.

I 1961 søges prøvevalget afholdt på den nye skole, altså Skt. Klemensskolen - og herefter går det stærkt. I 1965 er endnu et nyt kvarter - Skovbakken med

tilhørende bakker - blevet bygget på præstegårdsjorden.

Rådet er stadig på 7 medlemmer, i 1973 udvidet til 8 og endelig i 1980 til de nuværende 9. På stillingsbetegnelserne kan man se, at Stenløse sogn fulgte samfundsudviklingen i resten af landet - bort fra bondesamfundet til industrisamfundet. Helt frem til 1953 bestod menighedsrådet - med en enkelt undtagelse - af husmænd, gårdejere og husmødre. Efter den tid finder vi alle mulige andre erhverv repræsenteret, med andre ord er sognet i dag sammensat af et bredt udsnit af den danske befolkning.

Jytte Boe Larsen
formand for Menighedsrådet

Stenløse første Skole

der, Rasmus lærte tømrerfaget, medens Hans Christian var udset til at overtage fødehjemmet.

I 1877 afgår forældrene ved døden med få måneders mellemrum, og Hans Christian overtager fødehjemmet mod passende arvepart til de 2 yngre brødre. Indtjeningen på det lille husmandsbrug har nok været ringe, så i 1890 sælger Hans Christian huset til broderen Jens Peder efter at have solgt jorden fra. Jens Peder ernærede sig og familie ved sin profession. Han var i 1886 i Højby Kirke viet til Maren Pedersen Berg, og med deres lille datter overtog de nu hans fødehjem.

Netop på denne tid - omkring 1890 - gik man i Stenløse med planer om at oprette en Brugsforening, og kloge hoveder fandt ud af, at skrædderen godt kunne klare hvervet som uddeler, og da han desuden havde rigelig plads i sit hus, kunne butikken indrettes der. Prognoserne holdt, en overgang var medlems-tallet oppe på 63, men uvist af hvilken grund ophørte Brugsforeningen omkring år 1900, og uddeleren fortsatte i stedet som selvstændig købmand.

Som sådan eksisterede den de næste 70 år og betjente Stenløse By og Sogn. En rigtig blandet landhandel med stort varesortiment og næsten altid åbent hus, ellers kunne meget klares ved bagdøren. Arbejdsdagen var lang, og fremmed hjælp var nød-

vendig, gerne i form af en ung pige i hus og forretning, men i 1925 vendte datteren Birtha hjem med ægtefælle - Herman Dupont - og det blev nogle gode år med de unge og gamle under samme tag. I 1933 døde Jens Peder Hansen og hustruen Maren Hansen i 1936.

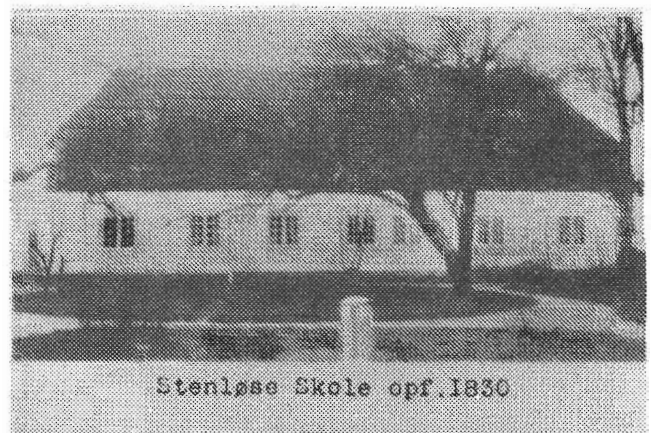
Birtha og Herman Dupont fortsatte forretningen på samme solide måde, og de satte en ære i at bevare lokaler og inventar uændret. Den gamle butik var hyggelig og med dens særpræg en godbid for journalister til aviserens søndagsudgave, sådan som

illustrationen fra 1979 viser. Årene gik, og den hastige udvikling blev mærkbar i den gamle butik. Trofaste kunder holdt ved, men det var mere terapi end forretning, når ægteparret Dupont trods deres høje alder passede butikken. De nægtede at dreje nøglen.

Med få måneders mellemrum døde ægteparret Dupont uden efterlade sig livsarvinger. Birtha Dupont døde den sidste dag i 1970 og Herman Dupont i marts måned 1971. Begge ligger begravet på Stenløse Kirkegård. Herman Duponts søskendebørn arvede boet, og huset blev i august måned samme år solgt til fremmede efter at have været i slægtens eje siden 1841.

Og så er det værd at notere, at huset ved juletid 1991 havde 250 års jubilæum.

Jul. Berg

Stenløse Skole opf. 1830

KIRKESTI OG KIRKESTENTE

- en genvej fra det gamle Svenstrup til Stenløse kirke og skole.

Vejen fra det gamle Svenstrup til Stenløse (nuv. Svenstrupvej/Møllevej) har altid haft et stærkt buet forløb. - Årsagen hertil er formentlig, at man igennem århundreder har fulgt terrænets højdekurver for at undgå de bratte stigninger i det bakkede landskab.

I ældre tid førte vejen gennem et mageløst smukt landskab med frit udsyn til ådalen mod nordvest og til bakkerne, der skråner jævnt op mod Stenløse by og kirke. Kirken ligger i øvrigt tæt ved sognets højeste bakketop og kunne den gang ses milevidt omkring. Af samme grund har den muligvis tjent som sømærke for skibene på Odense fjord.

Vejstrækningen mellem de to sognebyer var set med nutidens øjne ikke særlig lang - kun godt 1 km. - men for kirkegængere og skolesøgende børn - især de, der var kommet lidt sent hjemmefra - har vejens buede forløb sikkert været til stor ærgrelse. Man kan derfor forestille sig, at nogle få dristige har set deres snit til at skyde genvej tværs over markerne et sted, hvor risikoen for at blive opdaget ikke var overhængende. Det er nok ikke en tilfældighed, at det blev smedens ubebyggede jordlod, der blev valgt som udgangspunkt for den ulovlige "trafik".

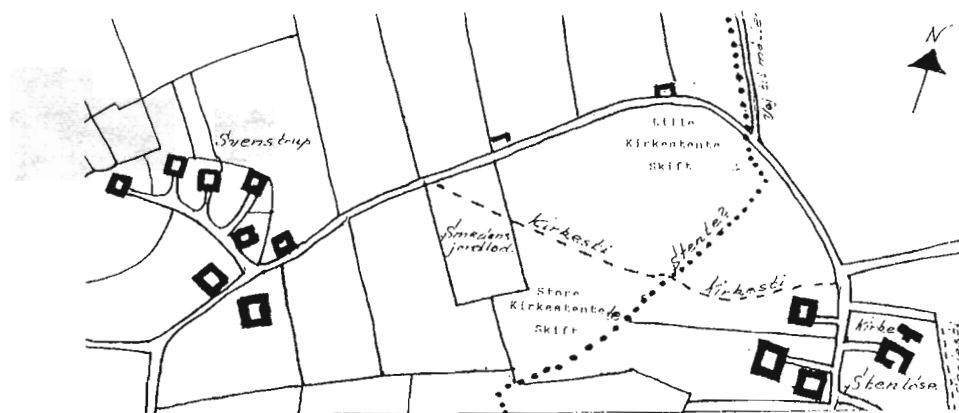
Det, der således efter al sandsynlighed begyndte som ulovlig indtrængen på fremmed mands grund, blev senere sædvane og en hævdvunden ret.

I slutningen af 1800-tallet ser vi da også for første gang stien indtegnet på et kortblad, udarbejdet af Geodætisk Institut (målebordsblad, 2. rev. udgave 1883). På kortet følger stien en fugleflugtslinie mellem Svenstrupsmedens grundstykke op over bakkerne og videre frem til gård nr. 13 i Stenløse, hvor den drejer en smule mod øst for til sidst at udmunde i Stenløse Bygade lidt til venstre for kirkegårdsalleen.

Man har ikke kunnet færdes på denne sti uden at møde forhindringer i form af skiftende afgrøder, markskel o.l. Og navnlig må stendiget eller hegnet mellem Stenløse og Svenstrup bys jorder have været en alvorlig hindring for den videre færd. For at lette overgangen har der muligvis her været opbygget en såkaldt stente bestående af planker eller sten formet som en slags trappetrin. I alle tilfælde må der et eller andet sted i stiforløbet have været en stente.

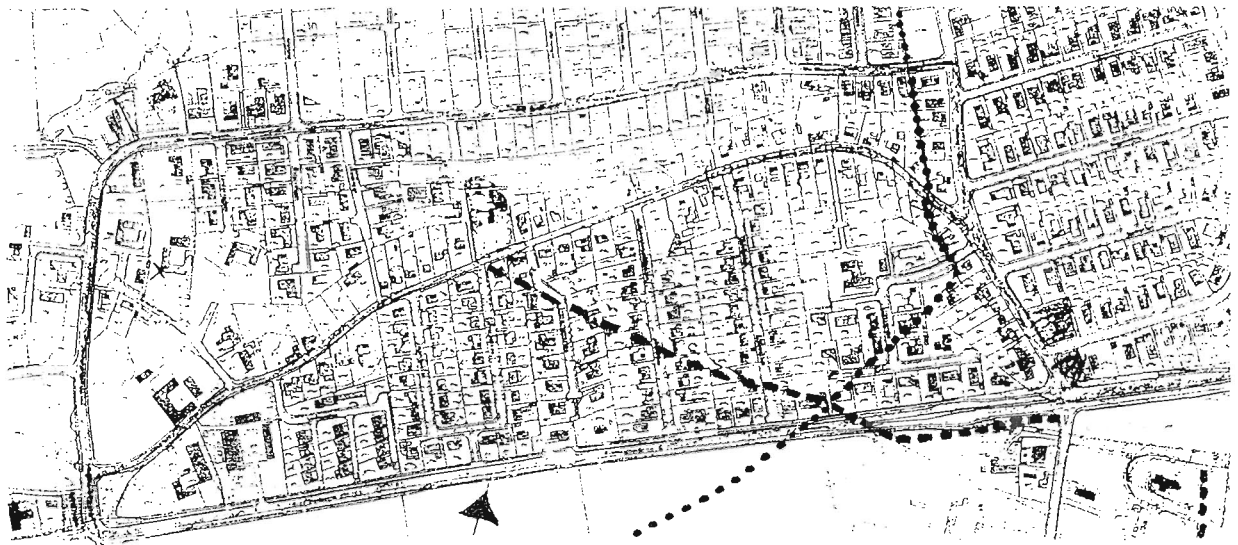
Om dette vidner marknavnene "Store Kirkestente Skift" og "Lille Kirkestente Skift". Begge navne er anført på det gamle udskiftningskort fra 1780 over Svenstrup bys jorder.

Som et kuriosum kan nævnes, at da boligområdet "Kirkestenten" blev udstykket og bebygget i begyndelsen af 1970-erne, fand-

Svenstrup og Stenløse omkring 1800

Kortskitse, der viser, hvordan området mellem Svenstrup og Stenløse formentlig så ud i slutningen af 1700-tallet. Den stiplede linie markerer stiforbindelsen fra Svenstrupsmedens jordlod til Stenløse Kirke. Skellet mellem de to sognebyer er anført med et prikket linieforløb.

Nutidskort (1980)

På kortet er kirke- og skolestiens tidligere forløb indtegnet med en stiplet linie

tes der i områdets sydøstlige del et kort stiforløb, der forbandt boligområdet med den stærkt befærdede Stenløsevej. Det er tankevækkende, at denne sti ramte byskellet på akkurat samme sted som den nu længst forsvundne kirkesti.

Kirkestien synes nedlagt omkring 1900 samtidig med, at der blev opført en smedie på den ubebyggede jordlod.

Ingen af de ældre, jeg har talt med, kender til den gamle kirke- og skolesti. Tidligere smed Svend Christensen, der bor i den ombyggede smedie på Svenstrupvej, husker dog, at han som barn ofte skråede over markerne, når han skulle hente varer hos købmand Dupont i Stenløse. Man da han i 1917 påbegyndte sin skolegang, fulgte han altid den "rigtige" vej, indtil han nåede til kirken. Herfra fortsatte han ad kirkegårdsalleen til den skolesti, der dengang førte til skolen, som lå umiddelbart nord for Lundsgård. - Heller ikke Karen Skov fra Elle Mølle husker stien mellem Svenstrup og Stenløse til trods for, at hun som barn boede et kort stykke tid i et af husene på Svenstrup bygade.

Foreløbig er to gamle kort og et par marknavne således det eneste vidnesbyrd om kirkestiens og kirkestentens eksistens. Og med udgangspunkt i det nævnte kortmateriale har jeg udarbejdet en kortskitse (fig.1) for at anskueliggøre stiforløbet, som det

kan have været i 1780. Desuden har jeg på et nutidskort (fig. 2.) indtegnet forløbet, så de nuværende parcelhusejere på Svenstrupbakken, Møllebakken, Kildebakken og Kirkestenten kan se, om stien i sin tid har ført over deres grund. - Skulle det spøge i de berørte huse, så ved ejerne nu, at det måske er tidligere skolebørn eller kirkegængere, der er på spil. Og skulle nogen under havearbejdet finde gamle mønter, smykker og andre værdigenstande, så er det muligt, at de kan være tabt af de gamle "Svenstrupper" under deres vandring til kirke og skole.

Det må indrømmes, at det kildemateriale, jeg har anvendt som grundlag for denne artikel, er for spinkelt til, at det kan give et sandt og fuldgyldigt billede af stiens linieføring og øvrige historie. - Vil man vide mere om emnet, må man nødvendigvis søge oplysninger i f.eks. sognerådsprotokoller, kirke- og skoleprotokoller, skøder og pantebreve samt evt. i retsprotokoller. Det vil naturligvis kræve en betydelig indsats. Og opgaven vil næppe kunne løses tilfredsstillende, hvis andre af foreningens medlemmer ikke træder hjælpende til.

Interessererede kan henvende sig til undertegnede eller til arkivlederen.

Skoleprotokoller

Fra tidligere førstelærer Johan Horst, Stenløse Skole har arkivet modtaget 2 skoleprotokoller, der dækker perioderne 1892 til 1957 og 19.3.1959 til 1.8.1962. Den første rummer ialt 1401 elevnumre og altså ligeså mange forskellige elever fordelt over 65 år. Den anden rummer 242 elever fordelt over 3 år. Den sidste protokol begynder iøvrigt med Carl Erik Johansen, søn af vor afgåede kasserer Otto og Astrid Johansen.

Begge protokoller giver rige muligheder for at se, hvem der har gået i skolen på bestemte tidspunkter, idet elevernes indmeldelses- og udmeldelsestidspunkt er anført for hver enkelt elev. Et nøjere studium ville således kunne afdække, hvor mange elever der til ethvert tidspunkt har været indmeldt i skolen - og måske hvilke skoler de har fortsat i inde i Odense.

Et skolebillede fra 1938 viser, at lærer Rasmus Carl Bruntse og lærerinde Gudrun Dagmar Boesen på det tidspunkt havde ansvaret for 96 elever. I arkivet har vi nu fået udarbejdet en forklaring til billedet, idet

nogle gamle skolekammerater og deres ægtefæller med flere har haft nogle hyggelige timer med at mindes gamle dage og genkende de fleste af skolekammeraterne. Men der mangler altså nogle få, så man er velkommen til at komme i arkivet og se billedet og eventuelt føje nogle af de manglende navne til.

I dagens skole bruges også glosen to-lærerordning, men det er unægtelig i en anden betydning og med et helt andet antal elever pr. lærer.

I protokollerne kan man også se, hvilke stednavne der har været brugt, idet postvæsenet på det tidspunkt ikke anvendte gadenavne for slet ikke at tale om husnumre. Stednavnene er blandt andet: Hjallesø, Jordemoderhuset, Kalkværket, Lindved Mark, Makepranghuset, Profit(husene), Ribbjerg, Risenlund, Raaet, Raalund og Volderslev foruden en hel del gårdnavne. I forbindelse med jernbanens start indmeldes den 3. 10. 1906 stationsbetjentens datter Anna Otavia Havrum Jensen født den 14.6. 1894, og hermed optræder stednavnet St. Klements St for første gang i protokollen, idet den anførte stavemåde er citeret fra protokollen.

Jørgen Tølløse

Skolebilleder: Vi har nu mere end 100 skolebilleder. Hvis du har et du vil låne os, så affotograferer vi det, og vi kan hjælpes ad med at finde frem til årstal og personer. TAK

Lidt om sognets natur.

Nu nærmer sig den tid, vi alle længes efter. Det er foråret. I vores haver vil det vælte op med planter med smukke blomster, som vi går og hæger om. Enkelte af disse planter har vi kun i Danmark, fordi vi giver dem den specielle pleje og de groforhold, der skal til.

Det samme gør sig gældende ude i det, vi kalder naturen. Noget vi har så meget af her i Stenløse Sogn. Pas lige så godt på den, som jeres egen natur hjemme i haven.

Mange af de planter vi finder her i området er sjældne og kan slet ikke trives i en have. Mange af dem er endda ved at forsvinde. Det er blandt andet, fordi naturens gartnere er fjernet af menneskene. Det gælder for eksempel kørerne, som i tidligere tid gik på vores vidunderlige åenge og gumlede løs af alle de planter, de syntes smagte godt. På denne måde blev der plads og lys til en mangfoldig flora med i dag sjældne planter. Enkelte af dem findes dog endnu for eksempel orkideer.

Det gælder således Majgøgeurt og Kødfarvet Gøgeurt, som blev genopdaget i 1989 af Valborg Rasmussen, Kløverbakken, efter at den ikke var blevet set i mange år. Hver plante har et væld af små smukke orkideblomster med farver fra lyslilla til mørklilla.

Det gælder for disse planter, at de skal have ganske bestemte groforhold, som kun findes langs åen. Voksestedet må således gerne blive oversvømmet af åens vand. Når det trækker sig tilbage efterlader det slam, der indeholder de stoffer, der gør åenge til noget helt særlig.

Men plantes engplanterne ud i almindelige haver, dør de og er for evigt tabt.

Dette har desværre gjort sig gældende for Sump Hullæbe. Deres blomster er sribede som pebermyntebolscher, og planten skulle angivelig have vokset ved Stenløse Mølle. I dag kan den og mange andre planter ses i Skole-

botanisk Have, Ejbygade 75 tlf. 66 10 27 23. Åbningstid 1.5 til 30.9 8.00 til 15.30 - i vintersæsonen lukker man en halv time før.

Desværre må vi nok se i øjnene, at om føje år vil mange arealer, der endnu står med masser af blomster springe i brændælder og siden i krat og skov, hvis ikke der gøres noget. Tænk for eksempel på arealet på Dyrupsiden lige over for Stenløse Mølle.

I den forbindelse kan jeg ikke lade være med at tænke på, at dengang vi flyttede til Sct. Klemens i 1958 var der et flor af blå anemoner i skoven, som folk havde hentet i årevis. Trafikken gik langs jernbanen Odense - Nr. Broby - Fåborg medbringende trillebør og spade for at grave anemonerne op og sælge dem på torvet i Odense. Men nu skulle de også hjem og stå i de nyetablerede haver med det forudsigelige resultat: død og undergang. Tænk på det, når I næste gang går en tur i vores dejlige natur i Stenløse Sogn.

P. Moreau

Statistik vedrørende Stenløse Sogn.

Statistik betragtes af mange som inderlig overflødig, indtil de selv står og mangler tal til at underbygge en påstand med. Ved sammenlægningen til Odense storkommune i 1970 overtog "Statistisk Kontor" de statistiske opgaver for hele området. Kontoret har nu ændret navn til "Statistikfunktionen" og er beliggende på Rådhuset. Sidste år påbegyndte man udgivelsen af Odense kommunes Statistiske årbog. Den rummer en lang række oplysninger om kommunen i de forgangne år og i fremtiden. For eksempel fortælles det, at man ikke har planlagt at bygge et eneste hus i Stenløse Sogn på denne side år 2003.

Oftentimes når vi mødes, taler vi om, hvor mange vi er, og ud fra årbogen og andet statistisk materiale fra Statistikfunktionen er det lykkedes at opstille de efterfølgende tal for indbyggere i Stenløse Sogn siden kommunesammenlægningen i 1970.

Stenløse Sogn omfatter i dag 5 statistikdistrikter:

- 340: Svendstrup og Stenløse By
- 341: Volderslev
- 342: Lindved Hovedgårds jorder totalt
- 344: Lindved Hovedgårds jorder øst for jernbanen
- 343: Rulkedalen, Rulkehøjen + Skovbrynet

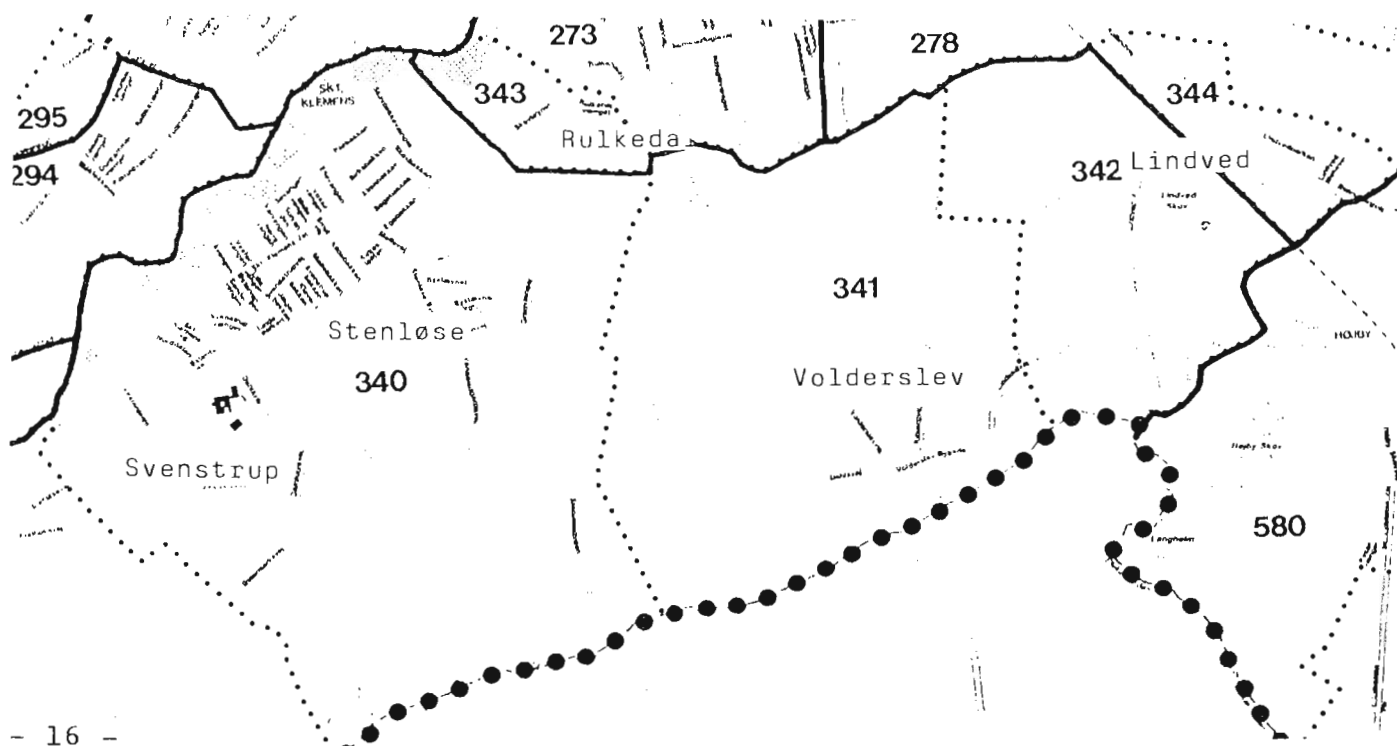
Iøvrigt henvises til kortet.

Som det ses af totaltallene i sidste linie, skete stigningen i antal beboere i 70'erne, mens totaltallet i 80'erne har været konstant. En nærlæsning af tallene omkring skolebørn viser en kraftig stigning i tallet på børn mellem 7-16 år i 70'erne efterfulgt af et næsten lige så kraftigt fald i 80'erne.

Konsekvenserne for Skt. Klemensskolen har været et kraftigt fald i antal elever. Faldet er forstærket af, at to af sognets statistikdistrikter: 343 Rulkehøjen m.m. er overflyt-

tet til Dalumskolen og distrikt 344 Lindved By er overflyttet til Hjalleseskolen. Skt. Klemensskolen havde i 1977, hvor der var flest dvs. 835 elever. Ved begyndelse af skoleåret 1991/92 var der 435 elever. Prognosen frem til år 2000 lyder på, at der til den tid kun vil være 361 elever. Prognoserne der udarbejdes i dag er meget troværdige.

Jørgen Tølløse

Gyldendal og Politikens Danmarks historie bind 16 indeholder en lang række grafiske fremstillinger af forskellige udviklinger i Danmark. På side 90 findes denne, der viser udviklingen af antallet biler. Her ses en stigning i slutningen af 30'erne, men den kan slet ikke sammenlignes med 60'ernes udvikling.

Indtil nu er der talt om "Den gamle Svendborgvej" over Hollufgård, "Svendborgvej" gennem Lindved, men den "Ny Svendborgvej" er igen lagt øst om Lindved, og denne gang langt øst for og dermed helt ude af sognehistorien.

Jørgen Tølløse

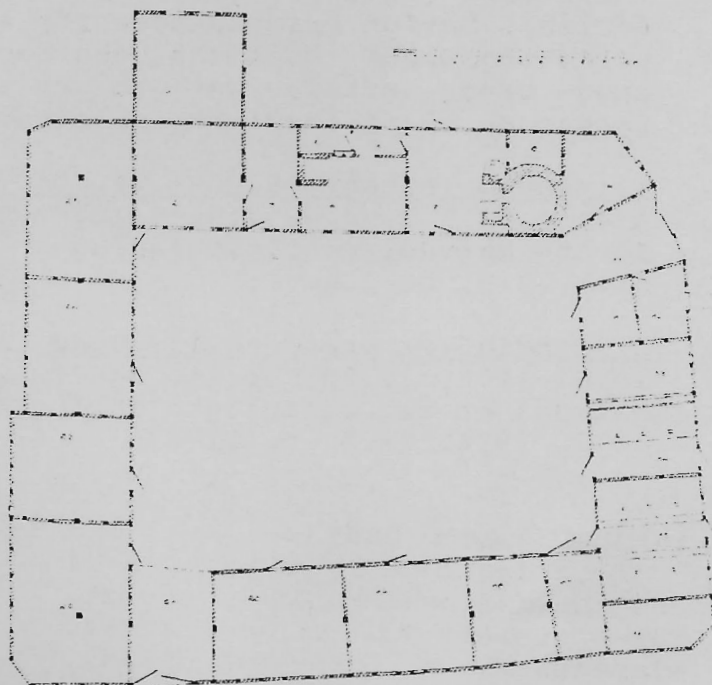
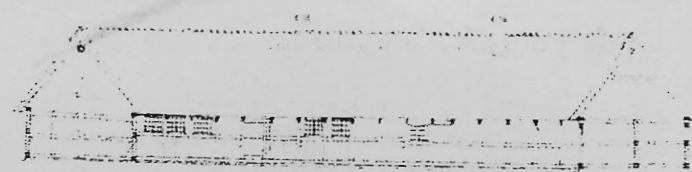
Følgende kort er benyttet:

- 1c: C.M. Tegner: Formandsket kort over Vor Frue, Skt. Knuds og Sct. Hans Landsogne
- 6: V.F.A. Berggreen og J. Henrichsen: Formandsket bykort over Odense, 1885.
- 8: Geodætisk Instituts målebordsblade 1939-43, særtryk fra 1951 udgivet af stadsingeniøren i Odense 1951.
- 10: Odense Kommunes gadenavnekort, 1985

Brandboks

Arkivet har nu købt en brandboks, som opfylder lovens krav omkring opbevaring af og sikring af gamle protokoller, originale papirer etc. mod brand.

Derfor modtager vi meget gerne disse sager til opbevaring i brandboksen. Boksen ligner et pengeskab, men det vil kun komme til at indeholde ikke omsættelige værdier. Vi håber derfor, at eventuelle tyve eller hærværksfolk vil holde sig væk.

Aftenmøde med Torben Lindegård Jensen: Fynske bøndergårde.

Foreningen inviterede tirsdag den 5. februar om aftenen til møde med Torben Lindegård Jensen, der i 1989 blev årets fynbo for sin indsats for bevarelse af fynske bøndergårde.

Det blev en meget spændende aften for de 45 medlemmer, der mødte frem, hvor der blev vist nogle fantastisk gode billeder af gårde, der burde bevares. Der var gårde med flere hundrede år på bagen, men også gårde fra slutningen af forrige århundrede eller begyndelsen af dette århundrede.

En del af de viste dias findes i bogen: **Fynske gårde af Torben Lindegaard Jensen**. Den fås i boghandelen for knap 300 kr.

Arkivets åbningstider

Indtil nu har åbningstid-erne principielt været :

1. mandag i måneden fra kl. 19.00 til 21.30.

3. mandag i måneden fra kl. 13.00 til 15.30.

Af sparehensyn (opvarmning, el m.m.) lukkes skolen i skoleferierne (efterår, jul, vinterferie, påske pinse og sommerferien). Derfor bringes nedenfor en eksakt liste over planlagte åbningstider. Hvis man uden for disse tider ønsker at aflægge besøg, aftales det med arkivlederen på 66 15 01 81 eller formanden på 66 15 01 58, så finder vi en løsning.

1. mandag (aften) 19.00 - 21.30:

6.4, 4.5, 1.6, 3.8, 7.9, 5.10, 2.11, 7.12 i 1992 og i 1993's første halvdel er flg. planlagt: 4.1, 1.2, 1.3, 29.3 (ikke 5.4), 3.5, og 7.6.

3. mandag (eftermiddag) 13-15.30: 27.4. (påskeflytning) 18.5, 15.6, 17.8, 19.10, 16.11. og 21.12. i 1992 og i 1993's første halvdel er flg. planlagt: 18.1, 22.2. (ikke i vinterferie) 15.3, 19.4, 17.5. og 21.6.

Udflugt: Sognet rundt.

Lørdag den 9. maj kører vi en tur med bus rundt i sognet. Turen starter kl. 13.00 fra Skt. Klemensskolens parkeringsplads, hvor vi vil være tilbage kl. ca. 16.00.

Vi kører ad Dahlsvej mod Volderslev, hvor vi stopper op. Derefter går turen til Lindved, hvor vi både vil se resterne af hovedgården, Lindved by og de nye bebyggelser i industri kvarteret bag Volderslev. Derefter til Stenløse by og ad omveje tilbage til Skt. Klemensskolen. Vi vil måske også aflægge et besøg undervejs, men det vil bl.a. afhænge af vejr og vind.

Arkivet vil være åbent fra kl. 12, så kan man samles der inden turen. Efter turen vil foreningen give en forfriskning og tid til snak.

Prisen vil være 40 kr. Bindende tilmelding senest 1. maj til Knud Lund 66 15 09 87 eller Jørgen Tølløse 66 15 01 81.

Bestyrelse 1992/93

Formand **Ellen Johansen**, Stenløsevej 291, 5260 Odense S
66 15 01 58

Næstformand **Jens Uldall**, Kirkestenten 4, 5260 Odense S
66 15 18 49

Kasserer **Knud Lund**, Lindeparken 5, 5260 Odense S
66 15 09 87 giro 4 86 17 87

Sekretær og leder af arkivet: **Jørgen Tølløse**,
Svenstrupbakken 4, 5260 Odense S 66 15 01 81

Jørgen Enevold, Kirkestenten 7, 5260 Odense S 65 92 03 36